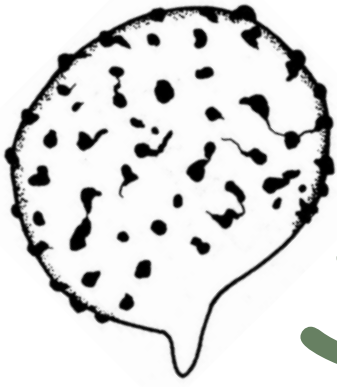

Jaargang 15, nummer 1

Maart 2022

Sporen

Nieuwsbrief van de
Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging

Mycologendag 06

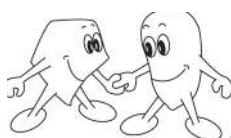
08 Boechout (3)

Bysocortium 12

14 Diderma

Sowerbyella 17

20 Prettig gespoord

En de vaste rubrieken...

- Editoriaal
- Nieuwtjes uit recente tijdschriften
- Activiteitenkalenders
- Cartoon

Jg. 15, nr. 1

Maart 2022

NIEUWSBRIEF VAN DE KONINKLIJKE VLAAMSE MYCOLOGISCHE VERENIGING

Sporen

Editoriaal

Geachte leden,

Beste mycologen en mycofielen,

De covid-19-periode heeft voor velen onder ons een zware impact gehad.

Nu de coronacijfers verbeteren, kunnen we stilaan aan een normaler leven en een doorstart van de verenigingswerking denken. Toch wordt het goed gevoel gekelderd door de Russische inval in Oekraïne. Ons medeleven gaat uit naar de ganse bevolking, maar speciaal naar de vele Oekraïense of de in Oekraïne werkende wetenschappers. Toevallig had ik nog deze maand de publicatie 'First record of *Coprinopsis strossmayeri* (Psathyrellaceae) in Ukraine: morphological and cultural features' van Mykola Prydiuk & Margarita Lomberg (2021) ter hand genomen voor een artikel in eerstkomende Sterbeeckia. Hopende dat de rust voor de Oekraïense bevolking snel zal wederkeren, is het met een wat ongemakkelijk en dubbel gevoel dat ik de activiteiten van de vereniging verder zet.

Zo kijk ik na twee belastende coronapandemiejaren voorzichtig uit naar de eerste, fysieke, Vlaamse Mycologendag. Het wordt tijd dat we de banden met ons netwerk terug kunnen aanspannen of nieuwe contacten kunnen leggen. Voor de nieuwe leden een echte aanrader om naast de informatieve voordrachtenreeks kennis te kunnen maken met andere mycologen, beginners of specialisten, uit andere afdelingen. Het zijn allen mycofielen, net als u.

Iets te laat om het netjes in de week van de vrijwilliger te melden, wil ik toch ook via deze weg de vele vrijwilligers van onze vereniging bedanken voor hun inzet. Hierbij denk ik zowel aan de begeleiders van excursies als van microscopiesessies, maar ook aan diegenen die gewaardeerde hulp bieden aan anderen in hun mycologische zoektocht. Dit is tevens een mogelijkheid om eigen inzichten en talenten verder te ontwikkelen. Daarnaast hebben we nog tal van krachten die instaan voor logistiek, evenementen, tijdschriften, Funbel-databank, website, facebook, bestuur... of die als lid bijdragen aan de Algemene vergadering. Natuurlijk mag ik ook diegenen die op de achtergrond mycologen steunen niet vergeten. Al deze vrijwilligers zorgen ervoor dat de mycologie en de vereniging op het goede spoor blijven. Dank u wel.

Hopelijk zie ik u op de 30^e Vlaamse Mycologendag van 19 maart. Tot dan.

Lieve Deceuninck

voorzitter KVMV

Excursiekalender

D = dagexcursie, V = voormiddag, N = namiddag

Deelname aan een activiteit geschiedt op eigen verantwoordelijkheid.

Voor **AMK** is het uur van samenkomst steeds **9.45 uur**, tenzij anders vermeld. De aangeduide reisweg geldt bij vertrek vanuit Antwerpen. Enkel deelnemen aan de namiddagexcursie is mogelijk na afspraak met de contactpersoon.

Voor **OVMW** is het uur van samenkomst bij excursies steeds **9.30 uur**, tenzij anders vermeld.

Voor **ZWAM** is de afspraak ter plaatse telkens te **9.30 uur** (D en V) of **14.00 uur** (N).

Reeds door de afdelingen vastgelegde excursies tot eind juni

zondag 03-04-2022 - ZWAM (N)

Voorjaarssoorten in Egenhovenbos

Vertrek om 14.00 u. op het einde van de Kapeldreef Egenhoven (Heverlee). Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zaterdag 16-04-2022 - AMK (V)

Sportpark, Herentals

Vertrek om 9.45 u. op de parking aan het Herentals sportpark, Vorselaarsebaan 60, 2200 Herentals.

Na de excursie kunnen meegebrachte boterhammen genuttigd of een kleine hap verkregen worden in een plaatselijke taverne, vanaf 13 u.

Leiding: Peter Van der Schoot (0476 09 50 61)

zaterdag 07-05-2022 - KVMV - AMK (D)

Omgeving **Linkeroever** (Antwerpen)

Deze KVMV-excursie wordt georganiseerd door AMK; alle KVMV-leden zijn van harte welkom!

De praktische informatie wordt later online gezet in functie van de excursievoorbereiding.

Leiding: Hugo De Beuckeleer (0478 509 635)

zondag 22-05-2022 - KVMV - AMK - ZWAM (D)

Bioblitz 2022 in de **Plantentuin** Meise

Vervolg van 21-05 (zie verder bij educatieve bijeenkomsten) : infostand paddenstoelen en geleide excursies "Paddenstoelen zoeken in het park" (om het uur).

Laat je bekoren door de observatie van een onbekende wereld. Amateurmycologen helpen je een stukje uit de wereld van de fungi te ontdekken. Vruchtlichamen van schimmels uit onze omgeving getuigen niet alleen van vormenrijkdom maar evenzeer van efficiëntie. Welkom!

zondag 05-06-2022 - AMK (V)

Omgeving **Blaasveld**, Willebroek

Vertrek om 9.45 u. op de parking van BLOSO-centrum Hazewinkel, Beenhouwerstraat 28, 2830 Heindonk.

Leiding: Michel Thierens

Contact: Lieve Deceuninck (0475 268 167)

zondag 19-06-2022 - AMK (V)

Averbode bos & heide

Vertrek om 9.45 u. op de parking van 'Het moment', Herseltse baan 5, 3271 Scherpenheuvel-Zichem

Bereikbaar via afrit 24 Geel Oost van de E313, richting Eindhout en verder richting Veerle. In Veerle de N127 richting Diest, ongeveer 1,3 km verder rechtsaf de N165 naar Averbode.

Leiding: Jos Volders (0497 66 62 84)

Educatieve bijeenkomsten

De bijeenkomsten (W) in **Gent** gaan door om 10.00 uur (tot ten laatste 16.00 uur) bij de Onderzoeksgroep Mycologie van de Universiteit Gent, K.L. Ledeganckstraat 35, 2^e verdieping. De toegang is het gemakkelijkst via de plantentuin. De microscopie-avonden beginnen om 19.30 uur ; gebruik 's avonds de hoofdingang.

De bijeenkomsten in **Antwerpen** gaan door in de Bioruimte van de UAntwerpen, Campus Drie Eiken (gebouw Gouverneur Andries Kinsbergen), GPS-adres: Fort VI-straat te Wilrijk (tegenover gebouw G). Vóór iedere vergadering (behalve bestuurlijke vergaderingen) is er vanaf 19.00 uur gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenen. Het opstellen van de microscopen voor praktijklessen en mycologische werkgroepavonden gebeurt bij voorkeur vóór 20.00 uur zodat de sessies vlot kunnen beginnen. De bib is steeds gesloten de 4^e dinsdag van de maand. Afkorting B&D = bioruimte en digitaal.

De ZWAM-bijeenkomsten in **Diest** gaan door van 19.00 tot 22.00 uur in het Bezoekerscentrum van het Webbekomsbroek, Omer Vanoudenhovelaan 48 te Diest.

dinsdag 05-04-2022 - AMK (A)

Microscopische technieken (practicum): gespen bij Agaricales

In dit practicum, met aandacht voor de staalname en de verschillende observatiemiddelen, zoeken en observeren we gespen bij verschillende genera.

Vanaf 19.00 u. kunnen de microscopen opgesteld worden, het practicum start om 19.30 u.

maandag 11-04-2022 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM te Diest

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 12-04-2022 - AMK (A)

Interactieve determinatieavond (B&D)

We bekijken en bespreken uw vragen over determinaties en microscopische technieken, uw presentaties of meldingen van interessante vondsten of fotografische tips. Deelnemers die naar de bioruimte komen en iets willen presenteren, nemen een USB-stick mee met hun presentatie/foto's. Op voor-

hand uw vragen of uw presentaties melden aan lieve.deceuninck[at]skynet.be is meer dan handig. Van 20.00 u. tot 21.45 u.

dinsdag 19-04-2022 - AMK (A)

Inleiding tot de Ascomyceten (Zakjeszwammen) (B&D)

Deze presentatie omvat een theoretische inleiding tot de Ascomyceten, aangevuld met tips en trics om uw vondsten vlot te documenteren in voorbereiding van een determinatie. Aanvang 20.00 u.

Leiding: Lieve Deceuninck

maandag 25-04-2022 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM te Diest

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 26-04-2022 - KVMV (A)

KVMV-bestuursvergadering. Aanvang 19.30 uur.

KVMV-bibliotheek gesloten.

dinsdag 03-05-2022 - AMK (A)

Interactieve determinatieavond (B&D)

We bekijken en bespreken uw vragen over determinaties en microscopische technieken, uw presentaties of meldingen van interessante vondsten of fotografische tips. Deelnemers die naar de bioruimte komen en iets willen presenteren, nemen een USB-stick mee met hun presentatie/foto's. Kort op voorhand uw vragen of presentaties melden aan [lieve.deceuninck\[at\]skynet.be](mailto:lieve.deceuninck[at]skynet.be) is meer dan handig.

Van 20.00 u. tot 21.45 u.

maandag 09-05-2022 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM te Diest

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 10-05-2022 - AMK (A)

Microscopische technieken: Ascomyceten (practicum)

Het maken van preparaten wordt ingeoeffend bij enkele soorten (Pezizales), met bijzondere aandacht voor het observeren en herkennen van de verschillende celstructuren.

Vanaf 19.00 u. kunnen de microscopen opgesteld worden, het practicum start om 19.30 u.

Leiding: Lieve Deceuninck

dinsdag 17-05-2022 - AMK (A)

Sleutelen bij Mycena (B&D)

In deze presentatie wordt er ook aandacht gegeven aan de specifieke determinatiekenmerken en prepareertechnieken bij mycena's. Aanvang 20.00 u.

Presentatie: Lieve Deceuninck

zaterdag 21-05-2022 - KVMV - AMK - ZWAM (D)

Bioblitz 2022 in de Plantentuin Meise

Van 20 mei tot en met 22 mei 2022 gaat in de Plantentuin Meise, Nieuwelaan 38, de BioBlitz door.

Meer info over de organisatie via <http://groenepioniers.be/bioblitz/>. De toegang is gratis. De AMK zal er een paddenstoeleninfostand bemannen op zaterdag 21 mei en de ZWAM op zondag 22 mei.

Geïnteresseerde AMK'ers die willen meehelpen nemen contact op met [Lieve Deceuninck@skynet.be](mailto:Lieve.Deceuninck@skynet.be)

zondag 22-05-2022 - KVMV - AMK - ZWAM (D)

Bioblitz 2022 in de Plantentuin Meise

Vervolg van 21-05: KVMV-infostand paddenstoelen (ZWAM) en geleide excursies "Paddenstoelen zoeken in het park" (om het uur). Zie ook "Excursies".

Laat je bekoren door de observatie van een onbekende wereld. Amateurmycologen helpen je een stukje uit de wereld van de fungi te ontdekken. Vruchtlichamen van schimmels uit onze omgeving getuigen niet alleen van vormenrijkdom maar evenzeer van efficiëntie. Welkom!

maandag 23-05-2022 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM te Diest

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 24-05-2022 - AMK (A)

Interactieve determinatieavond (B&D)

We bekijken en bespreken uw vragen over determinaties en microscopische technieken, uw presentaties of meldingen van interessante vondsten of fotografische tips. Deelnemers die naar de bioruimte komen en iets willen presenteren, ne-

men een USB-stick mee met hun presentatie/foto's. Kort op voorhand uw vragen of presentaties melden aan lieve.deceuninck[at]skynet.be is meer dan handig.

Van 20.00 u. tot 21.45 u.

dinsdag 31-05-2022 - AMK (A)

Microscopische technieken (practicum)

Het thema wordt later op de KVMV-website gezet.

Vanaf 19.00 u. kunnen de microscopen opgesteld worden; het practicum start om 19.30 u.

Leiding: ervaren leden

dinsdag 07-06-2022 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM te Diest

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

LET OP! Uitzonderlijk op dinsdag.

dinsdag 07-06-2022 - AMK (A)

AMK-stuurgroepvergadering

Alle leden zijn welkom bij de bespreking van de AMK-werking. Enkele agendapunten zijn: educatieve avonden, projectwerking. Aanvang om 20.00 u.

Leiding: Lieve Deceuninck

dinsdag 14-06-2022 - AMK (A)

Interactieve determinatieavond (B&D)

We bekijken en bespreken uw vragen over determinaties en microscopische technieken, uw presentaties of meldingen van interessante vondsten of fotografische tips. Deelnemers die naar de bioruimte komen en iets willen presenteren, nemen een USB-stick mee met hun presentatie/foto's. Kort op voorhand uw vragen of presentaties melden aan lie-

ve.deceuninck[at]skynet.be is meer dan handig.

Van 20.00 u. tot 21.45 u.

maandag 20-06-2022 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM te Diest

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 21-06-2022 - AMK (A)

Microscopische technieken (practicum)

Het thema wordt later op de KVMV-website gezet.

Vanaf 19.00 u. kunnen de microscopen opgesteld worden, het practicum start om 19.30 u.

Leiding: ervaren leden

dinsdag 28-06-2022 - KVMV (A)

KVMV-bestuursvergadering

Aanvang 19.30 uur.

KVMV-bibliotheek gesloten.

30^e VLAAMSE MYCOLOGENDAG op 19 maart 2022 te Antwerpen

De Vlaamse Mycologendag 2022 wordt georganiseerd door de AMK en de Universiteit Antwerpen, Faculteit Wetenschappen, departement Biologie.

Locatie

Universiteit Antwerpen, campus Groenenborger, gebouw T, auditorium T105, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen.

Bereikbaarheid

Een plan en alle informatie over hoe u de Universiteit Antwerpen via het openbaar vervoer kunt bereiken, vindt u op <https://www.uantwerpen.be/nl/overuantwerpen/campussen/campus-groenenborger/>. Voor diegenen die met de wagen komen: [GoogleMaps-wegbeschrijving](#).

Deelname bevestigen...!

Deelnemen is gratis maar bevestig uw deelname aan lieve.deceuninck@skynet.be met opgave van uw naam.

Lunch inschrijven vóór 13 maart

Door de samenwerking met UAntwerpen kunnen we u deze studiedag gratis aanbieden. Wel vragen we dat u gebruik zou willen maken van het aanbod van broodjeslunch met drank, zodat we de individuele kostprijs democratisch kunnen houden.

De broodjeslunch bestaat uit 2 belegde piccolo's (samen ± een halve baguette) met garnituur; een ruim vegetarisch aanbod wordt voorzien en koffie, thee, fruitsap of water.

Deze dient vóór 13 maart 2022 besteld te worden via mail naar lieve.deceuninck@skynet.be met opgave van het aantal lunches + naam(namen). Betaal op voorhand door overschrijving van 16,00 euro per lunch op KVMV-rekening IBAN BE17 7370 1875 7621, Universiteitslaan 1, 2610 Antwerpen, mededeling: lunch + naam(namen).

Eventuele voedselallergieën en intoleranties kunnen gemeld worden vóór 7 maart bij Lieve Deceuninck.

Diegenen die geen gebruik van het lunchaanbod willen maken, brengen zelf lunch én drank mee.

Iedereen is van harte welkom!

Programma: zie volgende bladzijde.

30e Vlaamse Mycologedag op 19 maart 2022

Een organisatie van AMK i.s.m. UAntwerpen, Fac. Wetenschappen, dept. Biologie.

Programma

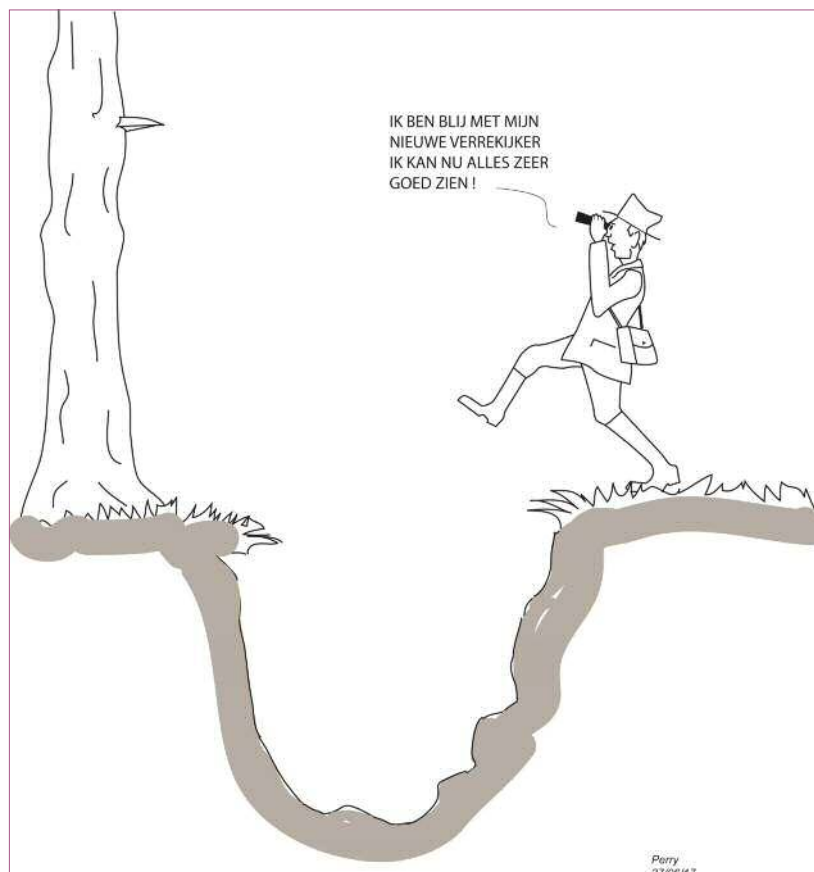
9.15 u. Ontvangst met koffie	
10.00 u. Verwelkoming	Lieve Deceuninck
10.05 u. <i>Hebeloma</i> : Database to website and AI for species identification	Pete Bartlett & Henry Beker
10.50 u. De Laboulbeniales van België - hoe ver staan we?	André De Kesel & Danny Haelewaters
11.20 u. Het genus <i>Mycena</i> , een nieuwe uitdaging	Jorinde Nuytinck
12.00 u. Groepsfoto	

Middagpauze/lunch

13.30 u. Algemene ledenvergadering KVMV	KVMV-bestuur
14.00 u. Vlaams-Brabant 10 jaar na de atlas	Roosmarijn Steeman
14.30 u. Merkwaardige ascomycetenvondsten 2020-2021	Bernard Declercq
15.15 u. Bijzondere vondsten	Ronny Boeykens, Wim Veraghtert

Grinniken met mycologen (Staf Persoons)

Boechout (Prov. Antwerpen), een dorp om te ontmoeten (3), *Chrysomphalina grossula* (Groengeel trechttertje)

Lieve Deceuninck - lieve.deceuninck@skynet.be

In Sporennummer 14-3 verscheen het eerste artikel van deze reeks met een korte toelichting over de gemeente Boechout. Telkens er een bijzondere paddenstoelenvondst te melden valt, vindt u in deze rubriek een korte bespreking.

Een opvallende vondst in de dorpskern

Op een droge novemberdag, 5 november 2021 om precies te zijn, viel er tijdens een wandeling in en rond het Boechoutse centrum nog veel te beleven op mycologisch vlak. De natte oktobermaand was daar waarschijnlijk niet vreemd aan. Zo was het prachtig om het woonzorgcentrum omringd te zien met honderden exemplaren van Zilveren ridderzwam (*Tricholoma argyraceum*). Even verderop langs de Koude beek, was het genieten bij de aanblik van een mooie Bundelfranjehoed (*Psathyrella multipedata*) die zich in de wegberm ontwikkeld had en werd er even halt gehouden bij een oude wilgenstam (*Salix alba*). Vanuit een grote scheur keek een Sombere honingzwam (*Armillaria ostoyae*) uit op een reusachtige heksenkring van Nevelzwam (*Clitocybe nebularis*), een Populiermelkzwam (*Lactarius controversus*) en meerdere exemplaren van *Amanita simulans* die aan de overkant van de weg groeiden. Deze natte Sfinksweide, begrensd door een rij populieren (*Populus*), vraagt in de toekomst zeker nog mycologische opvolging. Nabij het winkelcentrum en dus bijna terug thuis, trok een voortuintje nog even de aandacht. Contrasterend met de vochtige, donkere houtsnippers staken kleine paddenstoelen met een merkwaardig geelgroene kleur af. Door die opvallende kleurtint, samen met de sterk aflopende, vrij dikke en wijd uiteen staande lamellen, werd heel even aan Wasplaat (*Hygrocybe*) gedacht. Wasplaten vinden we vooral in schraal grasland en zijn meestal geassocieerd met grassen of mossen. Geboeid door deze vondst werden enkele exemplaren, samen met

Fig. 1. Groengeel trechttertje (*Chrysomphalina grossula*)

wat nog vastgehechte houtsnippers, meegenomen voor verder onderzoek, dat resulteerde in Groengeel trechttertje (*Chrysomphalina grossula*).

***Chrysomphalina grossula* (Pers.) Norvell, Redhead & Ammirati**

Macroscopie (fig. 1)

Hoed 5-25 mm, eerst olijfgel, groengeel, later meer bruingel en uiteindelijk geelwit tot bijna wit, convex, later genaveld tot trechtvormig; oppervlak doorschijnend gestreept, hygrofaan, droog, glad. **Lamellen** arcuaat tot driehoekig, aflopend, op gelijke hoogte aan de steeltop aangehecht, vrij dik, wijd uiteen, soms gevorkt of geaderd (interveneus), bleek groenachtig geel, verblekend naar witachtig of crème. **Steel** 10-38 × 1-3 mm, cilindrisch, lichtgeel tot groenachtig geel, bleker

naar de basis toe, droog, glad; basis wit donzig. **Vlees** wit tot crèmekleurig, taai en hol in de steel. **Geur** niet specifiek. **Smaak** mild.

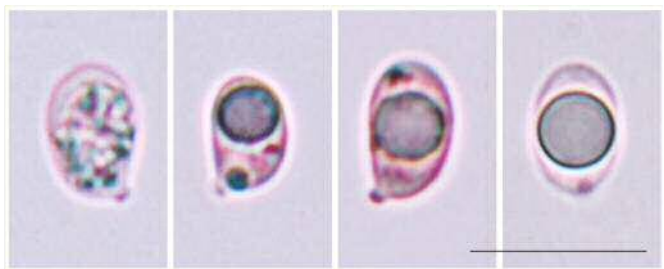

Fig. 2. Sporen in ammonia + congorood. Maatstreek 10 μm .

Microscopie

Sporen (6,5)7-8,5(9) $\times$ 4,5-5,5(6) μm , gem.₄₀ 7,6 $\times$ 4,8 μm ; Q = (1,3)1,5-1,8, Q_{gem.} = 1,6; ellipsoïd, glad, dunwandig, inamyloïd; duidelijke apiculus aanwezig (fig. 2). **Basidiën** (35)40-45 $\times$ (5,5)6-7,5(8,5), 4-(2-) sporig. Geen cystiden waargenomen. **Pileipellis** een cutis; hyfen diam. 2,5-17 μm , vaak gezwollen aan de septen; inhoud met geelachtig, intracellulair pigment; enkele dunne hyfen en bredere cellen soms met een pariëtale rimpeling. **Lameltrama** pachypodiaal, hyfen 8,5-20 μm diam. **Stipitipellis** diam. 3,5-12 μm ; hyfen cilindrisch, dunwandig. Geen gespen waargenomen.

Determinatie

Bij het sleutelen in de witsporige soorten zonder ring en met aflopende lamellen moet er gekozen worden tussen 'gespen aanwezig, steelvlees sarcodimitisch (*Gerronema xanthophyllum*)' of 'zonder gespen en steelvlees niet sarcodimitisch (*Chrysomphalina*)' (Elborne & Læssøe, 2012). Een sarcodimitisch steeltrama bestaat uit smalle, vertakte generatieve hyfen én hyfen bestaande uit lange, gezwollen, vaak dikwandige elementen (sarcoskelethyfen). Deze term werd zo door Corner in 1966 gedefinieerd (Boekhout & Bas, 1986). Gespen worden bij deze vondst niet waargenomen en de steelhyfen zijn cilindrisch. Dit sluit dus *Gerronema xanthophyllum* uit, waarna *Chrysomphalina* de passende keuze wordt.

Dit genus wordt gekenmerkt door omphalinoïde tot trechtvormige vruchtlichamen, de afwezigheid van cystiden en gespen en het ontbreken van een amyloïde

reactie bij de sporen of een dextrinoïde reactie in het trama met Melzer's reagens. Van de twee in Europa voorkomende soorten, *C. grossula* en *C. chrysophylla* (Fr.) Clémenton, onderscheidt Groengeel trechttertje zich door kleinere, geelgroene tot olijfgeloe vruchtlichamen (hoed tot 25-30 mm breed) en kleinere sporen.

C. chrysophylla is een grotere soort (hoed tot 50(60) mm breed), met meer helder goudgele tot oranje lamellen en grotere sporen (9-12 $\times$ 5-6 μm).

Bespreking

De hoedhuidhyfen van de hier besproken vondst bevatten zowel intracellulair pigment als pariëtale rimpelingen (fig. 3). Deze laatste werden, bij het bekijken van de hyfen in optische doorsnede, als hyaliene incrusta-

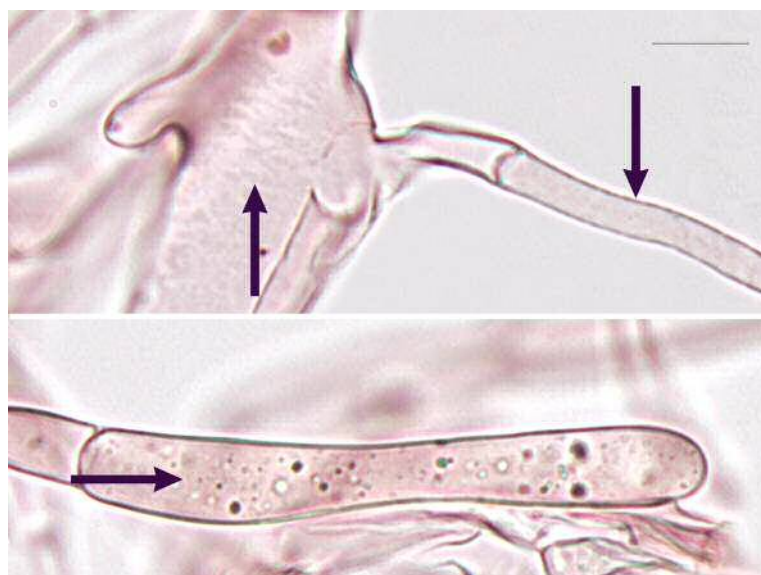

Fig. 3. Hoedhuidhyfen met intracellulair pigment (onder) en pariëtale rimpeling (boven), in ammonia + congorood. Maatstreek 10 μm .

ties aanzien. Of het hier uitsluitend een rimpeling van de wand betrof of een zeer dunne laag van hyaliene incrustaties die zich op de rimpelingen had vastgezet, kon niet worden vastgesteld.

Zulke rimpelingen worden dan soms aanzien als membraanpigmentatie en niet als extracellulair pigment (Josserand, 1952: 234, 271). In de geraadpleegde literatuur is er voor deze soort meestal sprake van uitsluitend intracellulair pigment. Norvell et al. (1994) verwijzen wel naar de rimpelingen en omschrijven de hyfen als 'neither gelatinized nor with incrustated pigments,

and with slight banding from presence of intraparietal pigment’.

Macroscopisch wat op Groengeel trechttertje gelijkend is de mooie maar terrestrisch groeiende soort Prachttrechttertje (*Haasiella venustissima* (Fr.) Kotl. & Pouzar) met (licht-)oranje vruchtlichamen, een donzige hoedrand en steel, zonder gespen. Bij de gelicheniseerde soorten van *Lichenomphalia* is de steelbasis vaak voorzien van korrelige, groene algen (loep), zonder gespen.

Taxonomie

Het taxonomisch plaatsen van de soorten uit het genus *Chrysomphalina* is duidelijk niet van een leien dakje verlopen. Zo werd het Groengeel trechttertje sinds zijn eerste beschrijving als *Agaricus grossulus* Pers. (1828) ook onder volgende genera geplaatst: *Camarophyllus*, *Cuphophyllus*, *Gerronema*, *Hygrocybe*, *Hygrophorus* en *Omphalia*. *C. chrysophylla* stond onder andere ook onder *Armilariella*, *Chrysobostrychodes*, *Clitocybe*, *Haasiella*, *Omphalina* en zelfs *Paxillus*.

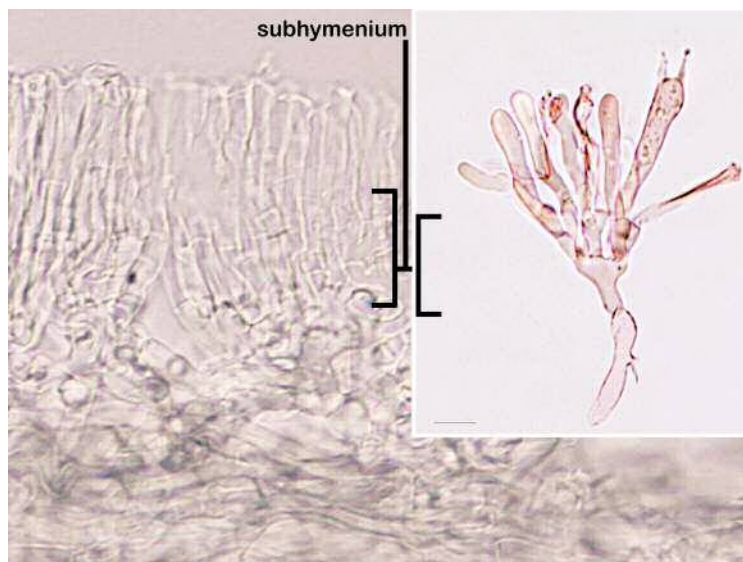

Fig. 4. Pachypodiaal lameltrama met breed subhymenium; inzet: basidiën, gevormd in kandelaarvorm. Maatstreep 10 µm.

Uit fylogenetisch onderzoek (Lodge et al., 2014) is het genus *Chrysomphalina* (Hygrophoraceae) nauw verwant met *Hygrophorus* en werden deze genera in een nieuwe subfamilie Chrysomphalineae ondergebracht. De lameltramastructuur van beide, het pachypodiale (*Chrysomphalina*) (fig. 4) en het divergerende of bilate-

rale (*Hygrophorus*), wordt gekenmerkt door de afwezigheid van een gespecialiseerd subhymenium. De cellen die de basidiën produceren, komen bijgevolg direct voort uit de generatieve tramahyfen die afbuigen naar het subhymenium, in kandelaarvorm de basidiënbasis vormend. De term pachypodiaal (Gr. pachy- = dik; L. ped, Gr. pod = voet) staat voor een breed subhymenium. Dit zou het opvallendst zijn in *C. chrysophylla* maar minder uitgesproken in *C. grossula* (Norvell et al., 1994).

Ecologie en voorkomen

Het genus *Chrysomphalina* bevat saprotrofe soorten, solitair of in kleine groepjes op rottend hout van coniferen groeiend, in het bijzonder Spar (*Picea*). Om zekerheid te krijgen dat het bij deze vondst effectief om coniferensnippers ging, werd een houtkooktest uitgevoerd (zie Deceuninck, 2021).

Wereldwijd zijn er binnen dit kleine genus drie soorten: *C. aurantiaca*, *C. chrysophylla*, *C. grossula*. De laatste twee zijn uit Europa gekend maar enkel Groengeel trechttertje werd reeds in België (6 uurhokken) en Nederland (31 atlasblokken) gesignaleerd. Deze soort staat geboekt als (vrij) zeldzaam maar plaatselijk algemeen en is vooral in de late herfst (okt-dec) waar te nemen.

Bestudeerd materiaal

Op hakselhout van coniferen, Boechout, 05-11-2021, IFBL C4.48.11, herb. L. Deceuninck LD5085.

Besluit

Deze eenvoudige determinatie van *Chrysomphalina grossula* was leerrijk door de observatie van de minder gekende pachypodiale lameltramastructuur en het herbekijken van de verschillende pigmentatietypes.

Dank

Een hartelijke dank aan de nalezers voor hun kritische opmerkingen.

↓

Literatuur

- Boekhout T. & Bas C. (1986). Notulae ad Floram Agaricinam Neerlandicam-XII. Some notes on the genera *Oudemansiella* and *Xerula*. *Persoonia* 13: 45-56.
- Cléménçon H. (1982). Kompendium der Blätterpilze Europäische omphalinoide Tricholomataceae. *Zeitschrift für Mykologie*. 48 (2): 195-237.
- Deceuninck L. (2021). Loofhout van coniferenhout onderscheiden d.m.v. een simpele kooktest? *Sporen* 14-2: 18-19.
- Elborne, S.A. & Læssøe T. (2012). *Chrysomphalina* in Knudsen, H. & Vesterholt, J. (eds.) *Funga Nordica*. Agaricoid, boletoid, clavarioid, cyphelloid and gastroid genera. Nordsvamp, Copenhagen. 1083 pp.
- Eyssartier G., Roux P. (2017). Guide des champignons - France et Europe, 4th edn. Collection Guides Nature références, Belin. 1151 pp.
- Horak, E. (2005). Röhrlinge und Blätterpilze in Europa. Elsevier, Heidelberg, München.
- Josserand, M. (1952). La description des champignons supérieurs. *Encyclopédie Mycologique* 21: 1-338.
- Læssøe T. & Petersen, J. (2019). *Fungi of temperate Europe* 1-2. Princeton University Press, 1715 pp.
- Lodge, D., Padamsee, M., Matheny, P., Aime, M., Cantrell, S., Boertmann, D., Kovalenko, A., Vizzini, A., Dentinger, B., Kirk, P., Ainsworth, A., Moncalvo, J-M., Vilgalys, R. & Larsson, E., Lücking, R., Griffith, G.W., Smith, M., Norvell, L., Desjardin, D. & Hattori, T. (2013). Molecular phylogeny, morphology, pigment chemistry and ecology in Hygrophoraceae (Agaricales). *Fungal Diversity*. 64. 10.1007/s13225-013-0259-0.
- Norvell LL, Redhead SA, Ammirati JF. (1994). *Omphalina* sensu lato in North America 1–2. 1: *Omphalina wynniae* and the genus *Chrysomphalina*. 2: *Omphalina* sensu Bigelow. *Mycotaxon* 50: 379–407.

Internetbronnen

GBIF Secretariat: GBIF Backbone Taxonomy. <https://doi.org/10.15468/39omei> Accessed via <https://www.gbif.org/species/2538236>, 15-01-2022.

Index fungorum & Speciesfungorum,
<http://www.speciesfungorum.org/Names/SynSpecies.asp?RecordID=361723>, 15-01-2022.

Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging (2022): FUNBEL-database, Adm. E. Vandeven
<https://www.kvmv.be/index.php/paddenstoelen/soortenlijst/1368>, 15-01-2022.

Verspreidingsatlas paddenstoelen, <https://www.verspreidingsatlas.nl/0097060> 15-01-2022

Waarnemingen.be, Stichting Observation International en lokale partners
<https://waarnemingen.be/species/672884/statistics/> 15-01-2022.

Verrassende vondsten kort toegelicht (14)

Elk jaar vinden we tijdens onze talrijke excursies een groot aantal nieuwe soorten voor Vlaanderen naast heel zeldzame soorten en soorten die al tientallen jaren uit onze lijsten verdwenen zijn. Deze verrassende vondsten komen zelden in beeld, soms voor een beperkt publiek op een bijzondere vondsten-avond of op de jaarlijkse mycologedag. In deze rubriek willen we deze soorten een gezicht geven via een korte beschrijving, een beknopte literatuuropgave en enkele foto's.

Byssocorticium atrovirens - Groenblauw vliesje

Gut Tilkin - driesen.tilkin@gmail.com

Stand- en vindplaats

Op 23 december 2021 ging Mycolim op excursie in de Herkenrodebossen, een natuurgebied tussen Kermt, Stevoort en Spalbeek, deelgemeenten van Hasselt. Deze bossen waren in de 17de en 18de eeuw eigendom van de Abdij van Herkenrode maar werden einde 18de eeuw onteigend tijdens de Franse overheersing. Vandaag is het gebied een mozaïek van bossen en landbouwgronden, met resten van het vroeger gebruik zoals hooilandjes, hagen, grachtjes, poelen en houtkanten. Een eikenbos met heide in de ondergroei vormt de kern. Het grootste deel van het natuurgebied is eigendom van het Agentschap voor Natuur en Bos. Er is een mooi wandelnetwerk ontwikkeld dat vrij toegankelijk is.

In een wat lager gelegen, vochtiger deel langs de wandelweg vond Mathieu Driesen enkele opvallend helblauwe plakken (fig. 1a) aan de onderkant van een dikke, rottende eikentak. Een blauwe kleur is altijd een

verrassing binnen de meestal weinig kleurrijke, wat saaie groep van korstzwammen en zeker iets om nader te bekijken. Microscopisch onderzoek leerde ons dat het ging om de zeldzame soort *Byssocorticium atrovirens* (Fr.) Bondartsev & Singer of Groenblauw vliesje.

Vochtig gehouden had de korst een groenblauwe kleur maar na een nachtje in een drogere omgeving bleekte de mooie blauwe kleur uit naar grijs (fig. 1b).

Beschrijving

Macroscopie

Resupinaat, grootte 4 cm × 2 cm; oppervlak glad, byssoid, wattig en los aangehecht aan het substraat, in plakjes afpelbaar, ca. 2 mm dik; kleur blauw tot blauwgroen, uitblekend naar grijs bij uitdrogen en donkergroen bij het exsiccataat; rand onopvallend, in dezelfde kleur als het oppervlak van de korst.

Fig. 1a/1b. *Byssocorticium atrovirens* - Groenblauw vliesje.

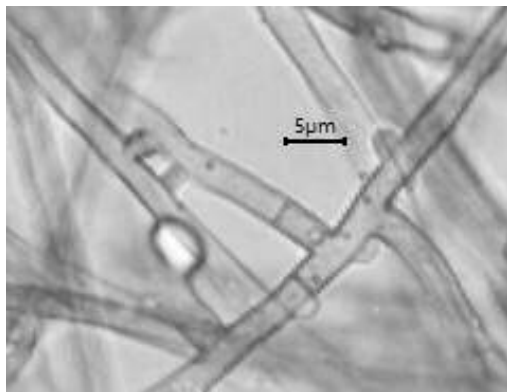

Fig. 2. Hyfen

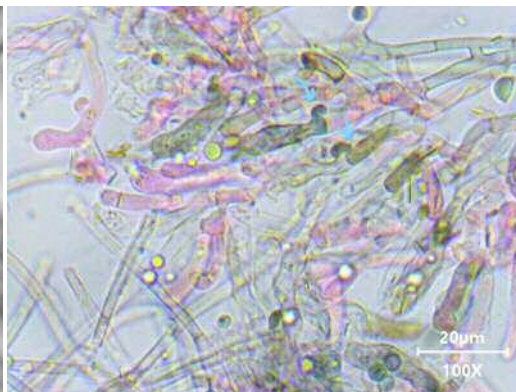

Fig. 3. Basidiën met basale gesp

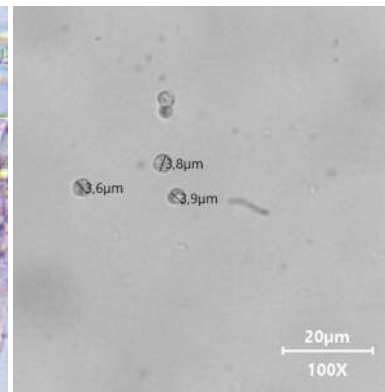

Fig. 4. Sporen

Microscopie

Hyfensysteem monomitisch, subhymeniale hyfen met verspreide gespen, hyalien tot lichtblauw; subculaire hyfen met rechthoekige vertakkingen, anastomosen en verspreide gespen (fig. 2), lichtblauw; 2,5-3,7 μm diam. Basidiën terminaal, clavaat, met 4 sterigmen, gevuld met oliedruppels; vaak met opvallende gesp (fig. 3), 18-23 × 5-6 μm. Sporen glad, dikwandig, inamyloïd, cyano-fiel, sub-globoos tot breed-ellipsoïd, met duidelijke conische apicule; 3-4 (4,3) μm diameter; vaak met grote centrale oliedruppel (fig. 4). Cystiden afwezig.

Determinatie

Op basis van hogervermelde kenmerken sleutelen we met Corticoid fungi of Europe (Larsson & Ryvarden, 2021) vlot uit op het genus *Byssocorticium*. Ook met Corticiaceae s.l. van Bernicchia & Gorjón (2010) levert het sleutelen geen moeilijkheden. Alle soorten binnen het genus *Byssocorticium* zijn blauw en byssoïd. De keuze voor de soort gebeurt op basis van de aanwezigheid van gespen en van de sporengrootte. De aanwezigheid van gespen aan de basidiën bij *B. atrovirens* wordt niet in alle geraadpleegde werken vermeld. Verwarring is mogelijk met *B. pulchrum* of Prachtvliesje, dat macroscopisch identiek is maar iets grotere sporen heeft en zeldzamer is. In een studie over verwantschappen binnen de orde van de Atheliales, waartoe de Byssocorticaceae behoren, worden de twee soorten duidelijk van elkaar gescheiden in de fylogenetische bomen (Sulistyo et al., 2020).

Een genus dat ook in beeld kwam bij de veldterminatie is *Amaurodon*. Alle soorten van dit genus hebben echter een violet-blauwe kleurreactie van de sporen op KOH. De sporen zijn daarenboven geornamenteerd, op

één soort na. De Blauwe korstzwam, *Terana caerulea*, is intenser blauw van kleur en heeft ook andere microscopische kenmerken zoals dendrohyphydia.

Ecologie en verspreiding

Groenblauw vliesje wordt in de literatuur aangeduid als een saprotrofe maar ook als een ectomycorrhizavormende soort. De soort wordt meestal gevonden op vergaan loofhout en op plantenafval in de nabijheid hiervan. Het betreft de meest algemene soort binnen het genus. Ze is wijd verspreid in Noord- en Centraal-Europa maar is er zeldzaam.

Onze vondst is de eerste in Funbel geregistreerde vondst voor Limburg. Groenblauw vliesje werd nog gevonden in twee uurhokken in de provincie Antwerpen. Er zijn ook enkele recente vondsten gemeld via waarnemingen.be. Op de verspreidingsatlas van de NMV zijn er 7 atlasblokken aangestipt en wordt de soort als zeer zeldzaam beoordeeld.

Exsiccaat GT21031

Literatuur

- Bernicchia, A. & Gorjón, S.P. (2010). Fungi Europaei, Volume 12: Corticiaceae s.l.. Massimo Candusso, Italia.
- Larsson, K-H. & Ryvarden, L. (2021). Corticoid fungi of Europe 1. Synopsis fungorum 43, Fungiflora, Oslo.
- Mervielde, H. (2003). *Byssocorticium atrovirens* (Fr.) Bondartsev & Singer, een mooie, zeldzame vondst. *AMK-Medelingen 06/2003*: 45.
- Sulistyo, B.P., Larsson, K-H., Haelewaters, D. & Ryberg M. e.a. (2020). Multigene phylogeny and taxonomic revision of Atheliales s.l.: Reinstatement of three families and one new family, Lobuliciaceae fam. nov. *Fungal Biology 125* (3): 239-255.

Diderma floriforme - Tulpvormig kalkschaaltje

Diane Thora - thoradiane@gmail.com

Stand- en vindplaats

Het Jongenbos is een loofboomcomplex gelegen in Haspengouw, op het grondgebied van Kortesseem en Diepenbeek. Het grootste gedeelte is bosreservaat, gericht op de bescherming van waardevolle fauna en flora, en is eigendom van het Vlaams Gewest. Ondanks stormen en kapping bleven enkele dreven met oude beuken gespaard. Groot liggend en staand dood hout is ruim aanwezig.

Op 30 september 2021 trok Mycolim naar een deel van het Jongenbos dat gelegen is in Vliermaalroot, een deelgemeente van Kortesseem. Op een groot stuk, nog hard beukenhout werd een grote groep gesteelde, blauwgrijze vruchtlichamen aangetroffen. De brok hout werd meegenomen en nog voor dat de excursie beëindigd werd, hadden deze myxomyceten een metamorfose ondergaan. Ze leken steeds meer en meer op mini-aardsterren. Na microscopisch onderzoek bleek het te gaan om vruchtlichamen van *Diderma floriforme* (Bull.) Pers. (Tulpvormig kalkschaaltje - fig. 1), vergezeld van *Lasiosphaeria ovina* (Pers.) Ces. & De Not. (Eivormig ruigkogeltje), een ascomycete. Het is de tweede geregistreerde vondst voor de provincie Limburg.

Beschrijving

Macroscopie

Macroscopisch vallen de bolvormige vruchtlichamen op

Fig. 1. Gesloten vruchtlichamen (Ronald Dingemans)

door hun glanzende, beige tot blauwgrijze (parelgrijze) kalklaag. Ze staan in grote groepen, dicht bij elkaar. De sporocarpen zijn gesteeld met een totale hoogte tot 2,5 mm en hebben een diameter van 0,5-1 mm. De okerkleurige tot bruine stelen zijn dik en langer dan deze diameter. Ze zijn overlans gegroefd, 0,6 tot 1,5 mm hoog en 0,3 tot 0,5 mm dik. De kalklaag splijt vrij snel open in naar buiten krullende, stervormige lobben. Hierdoor wordt de bolvormige sporenmassa zichtbaar die bij verdere rijping zwart kleurt (fig. 2). De binnenkant van de lobben is beige, bleek okerkleurig tot lichtbruin. Als de sporen weggeblazen zijn, worden de bruine capillitiumdraden en de columella zichtbaar (fig. 3). De columella is beige, (bleek) okerkleurig, soms bruin,

Fig. 2. Stervormige opening en bolvormige, zwarte sporenmassa

Fig. 3. Columella met ruw oppervlak tussen capillitium

Fig. 4. Sporen in water

knotsvormig, tot in de bovenste helft van de sporocarp reikend en heeft een ruw oppervlak.

Microscopie

Een onderscheidend determinatiekenmerk t.o.v. macroscopisch gelijkende soorten is te vinden in het uitzicht van de sporen. De sporen zijn in doorvallend licht aan één zijde donker (purper)bruin en aan de andere zijde lichter gekleurd. Ze meten 9-11 µm in diam. en zijn versierd met verspreid staande, donkere wratten. Vaak is een opvallende donkere streep zichtbaar (fig. 4). De knotsvormige columella is opgebouwd uit kleurloze kalkkorrels. Het capillitium bestaat uit purperbruine draden met onregelmatig geplaatste verdikkingen en hyaliene uiteinden (fig. 5). De draden hebben zelden tussenverbindingen.

Determinatie

Met de hoger genoemde kenmerken sleutelt men met 'De Nederlandse myxomyceten' van Nannenga-Bremekamp (1974) vrij gemakkelijk uit op *Diderma flo-*

Fig. 5. Draadvormig capillitium met hyaliene uiteinden

riforme. Er bestaan vormen van *D. floriforme* met een bruin peridium en deze lijken op *Diderma radiatum* (L.) Morgan (Bruinwit kalkschaaltje). Deze soort wordt echter gekenmerkt door zittende tot kort gesteelde sporocarp en sporen die bezet zijn met kleine wratten, zonder strepen.

Ecologie en voorkomen

In oktober 2018 werd *Diderma floriforme* al een eerste keer gevonden in het Jongenbos, dit eveneens op beukenhout (M. de Haan, KVMV werkweek). Het is denkbaar dat deze eerste vondst op dezelfde plaats in het bos werd gevonden. In de FUNBEL-database werden in totaal 30 waarnemingen gemeld (periode 1976-2021): 20 registraties komende uit de provincie Antwerpen, 7 meldingen uit de provincie Vlaams-Brabant en 1 waarneming afkomstig uit de provincie Namen. De overige 2 vondsten zijn deze uit de provincie Limburg. Bij sommige van deze waarnemingen liggen de vinddata zeer dicht bij elkaar, met slechts enkele weken verschil. Het is niet uitgesloten dat deze registraties gaan over dezelfde groep vruchtlichamen. Als deze redenering aangehouden wordt kan het aantal waarnemingen gereduceerd worden tot respectievelijk 10 (Antwerpen), 5 (Vlaams Brabant), 1 (Namen) en 2 (Limburg) (T = 18).

Diderma floriforme wordt beschreven als een niet alledaagse soort van gematigde streken uit het noordelijk halfrond (Neubert, 1993).

Volgens belangrijke determinatiewerken komt *D. flo-*

forme voor op vermolmd hout van takken en stronken (Nannenga-Bremekamp, 1974) of rot hout met een voorkeur voor eik (Neubert, 1993). De vondst uit het Jongenbos overdekte echter het substraat van nog hard, moeilijk te zagen hout. Op de vindplaats lagen dikke, gekloven stammen en takken. Uit Zoersel wordt als substraat 'dode beschorste tak van Zomereik' gemeld. In de FUNBEL-database werd helaas bij de meerderheid van de registraties geen specifiek substraat vermeld. Op basis van de opgegeven waarnemingen in de FUNBEL-database lijkt de soort geen seizoenvoorkeur te hebben en kan doorheen het hele jaar gevonden worden. Neubert e.a. (1993) vermelden de maanden februari tot september als fructificatieperiode.

Herbarium: DTM2021126; IFBL-nummer: E6.18.44.

Literatuur

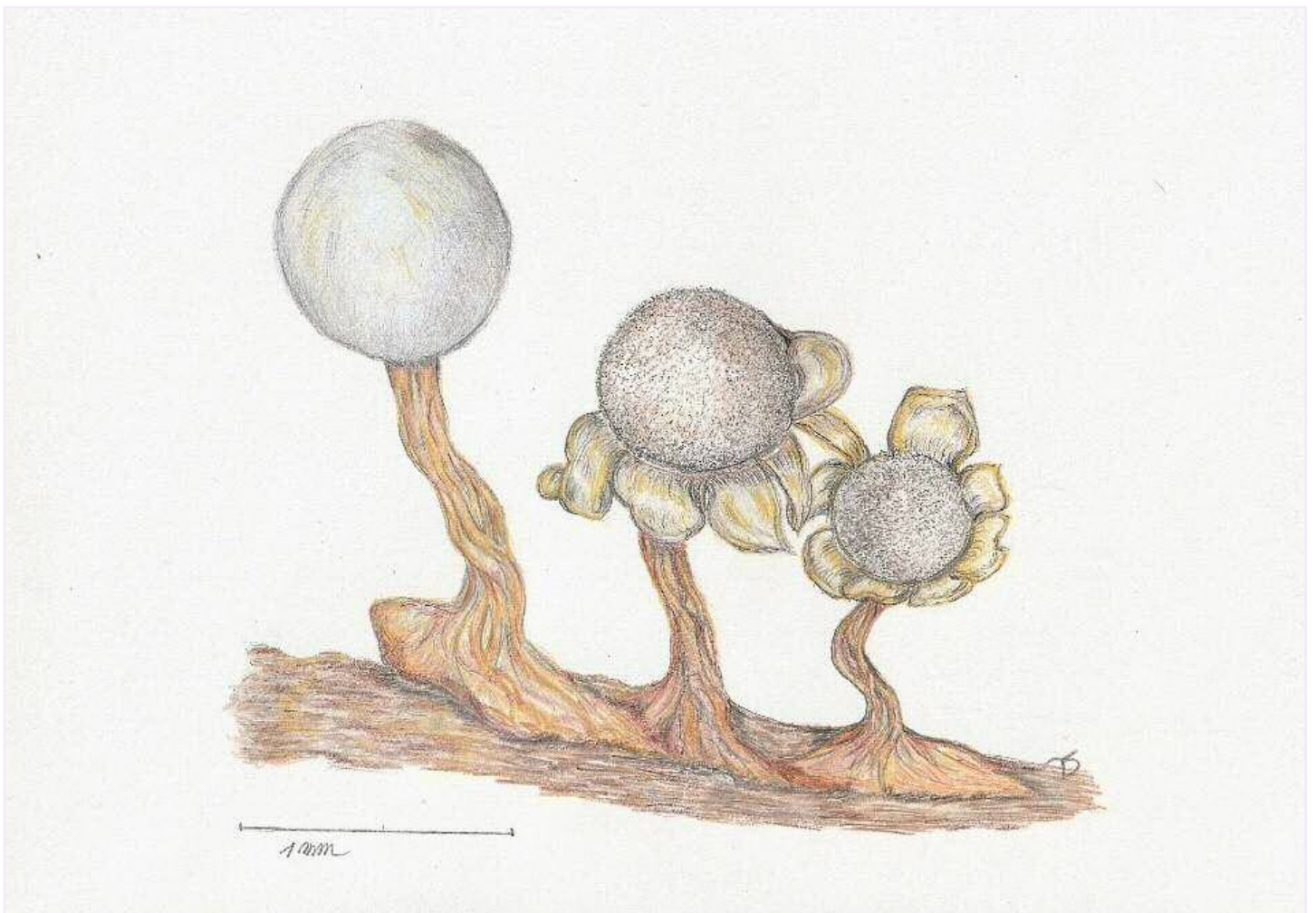
Ing, B. (1999). *The Myxomycetes of Britain and Ireland: An Identification Handbook*. Richmond Publishing Co., Slough.

Nannenga-Bremekamp, N.E. (1974). *De Nederlandse Myxomyceten*. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Neubert H., Nowotny W., Baumann K. (1993). *Die Myxomyceten Deutschlands und des angrenzenden Alpenraumes unter besonderer Berücksichtigung Österreichs*. Band 2: Physarales. Gomaringen, Baumann.

Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging, 2020: FUNBEL-database, Adm. E. Vandeven. <https://kvmv.be/index.php/paddenstoelen/soortenlijst>

<https://sites.google.com/plantentuinmeise.be/myxo-be>

Diderma floriforme - Tulpvormig kalkschaaltje (tekening Diane Thora)

Sowerbyella rhenana - Gesteelde wortelbekerzwam

Georges Buelens - georges.buelens@telenet.be

Vind - en standplaats

In het Bos van Aa, een natuurreservaat te Zemst-Laar in de provincie Vlaams-Brabant, werd voor het eerst deze mooie, gesteelde, oranje bekerzwam gevonden op 16 november 2021.

De vondst gebeurde in een oude zandgroeve die, althans gedeeltelijk, is opgevuld met materiaal vermoedelijk afkomstig van vroegere graafwerken in de regio, dus een standplaats door de mens gecreëerd.

Deze opvallende soort groeide tussen Zandhaarmos (*Polytrichum juniperinum*) en Open rendiermos (*Cladonia portentosa*) (fig. 1), enkele pollen gras en opslag van berk (*Betula* sp.) op een overigens vrij kale bodem met kalkrijk zand.

Beschrijving

Macroscopie

Met een diameter van ongeveer 2 cm, maar vooral met de levendige oranje kleur, is dit toch een opvallende soort tussen een magere begroeiing. Het vruchtlichaam lijkt wat onregelmatig door de uitgewaaierde randen bij oudere exemplaren en het centrum is een weinig verdiept en niet mooi bekervormig. Vaak groeien enkele vruchtlichamen bijeen maar verder verspreid over een grotere oppervlakte.

Fig. 1. Oranje en bekervormig tussen mos en lichenen (foto Wiske Teugels)

Jonge vruchtlichamen lijken aan de buitenzijde met subtiele, witte vlokjes bezet.

Opvallend is de duidelijk zichtbare, witte, dikke steel (fig. 2) die bij het verouderen ook oranje kleurt.

Een belangrijk detail dat pas achteraf werd opgemerkt,

Fig. 2. Duidelijk gesteeld vruchtlichaam

Fig. 3. Gesteeld en wortelend

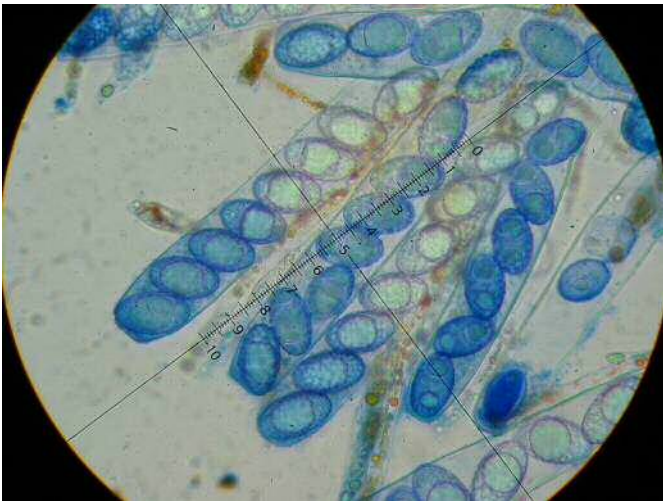

Fig. 4. Asci met geornamenteerde sporen

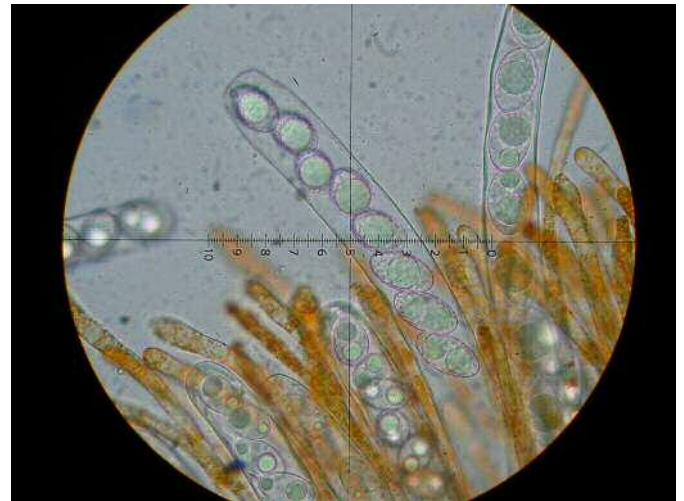

Fig. 5. Parafysen en asci

is de aanwezigheid van rhizomorfen bij de steelbasis als 'beworteling'. Gelukkig was die bij het inzamelen intact gebleven zoals te zien op de foto van een gedroogd vruchtlichaam (fig. 3).

Microscopie

De sporen zijn opvallend breed elliptisch, met een duidelijk reticulum versierd (fig. 4) en meten gemiddeld $22 \times 12 \mu\text{m}$. De cilindrische parafysen zijn aan de top soms duidelijk verbreed. De operculate asci bevatten 8 sporen (fig. 5), meten ongeveer $230 \times 20 \mu\text{m}$ en zijn J-.

Determinatie

Aanvankelijk werd gedacht aan het genus *Aleuria*, maar die bekervormige vruchtlichamen zijn meestal zittend.

Met de determinatiesleutel van Breitenbach & Kränzlin (1984), sleutel ik toch vlot naar *Aleuria splendens*. De microscopische tekeningen komen vrij goed overeen met mijn observatie. De foto toont wat lichter gekleurde vruchtlichamen.

De database Funbel bevat geen gegevens over deze soort.

Toch even nagekeken op Verspreidingsatlas.nl. Hier vind ik geen resultaat bij *Aleuria splendens*, maar wel bij *Aleuria rhenana*. Daar vind ik de naam van een synoniem *Sowerbyella rhenana* (Fuckel) J. Moravec en zo ook in Fungi of Temperate Europe (2020, p. 1334). Ook hier merk ik geen volledige overeenkomst met de gele kleur op hun foto. Wel zijn er sterke overeenkomsten

met de sterk netvormig geornamenteerde sporen en de afmetingen. Jonge vruchtlichamen vertonen een subtiel, viltig-vlokkig excipulum wat werd geobserveerd.

Met Nordic Macromycetes probeer ik er al sleutelend uit te komen. Als ik kies voor 'apothecia with $\pm$ rooting stem,' wordt verwezen naar *Sowerbyella*. Maar hier is de soort *S. rhenana* niet te vinden. Bij *Aleuria* kom ik weer op *A. rhenana* terecht met als synoniem *Sowerbyella rhenana*.

Nicolas Van Vooren (2014) geeft zowel een mooie betrouwbare afbeelding (p. 162) als een volledige beschrijving (p. 94) met tekeningen van de microscopische details. Dat moet dan de bevestiging zijn voor deze soort.

Met de determinatiesleutel van Bernard Declercq (2017) kom ik er wel uit. Als ik kies voor vruchtlichaam kaal en fijnvlokkig, gesteeld en wortelend, sporen ellipsoïd, netvormig geornamenteerd, kom ik bij het genus *Sowerbyella* terecht. De soort is *Sowerbyella rhenana*.

De determinatie werd bevestigd door Bernard Declercq waarvoor dank.

Verspreiding en voorkomen

Er zijn geen eerdere meldingen in Funbel van *Sowerbyella rhenana* en de soort is ook niet opgenomen in de Standaardlijst van Ascomycota (Declercq & Leyden, 2017). De soort is dus nieuw voor Vlaanderen.

De vindplaats is toch wat speciaal. Hier werd ook Verfstuifzwam (*Pisolithus arhizus*), gevonden (De Kesel & Buelens, 2021) op aangeven van Wiske Teugels. De controle van deze vondst was immers de aanleiding om in dezelfde biotoop Gesteelde wortelbekerzwam te ontdekken.

Het ziet er dus naar uit dat deze soort op zandige bodem bij berk groeit. Toch is het voorkomen erg verschillend in de geraadpleegde literatuur wat betreft biotopen.

Van Vooren geeft als biotoop: 'op de bodem van bosgebied in het gebergte onder coniferen of gemengd loofhout'. Breitenbach & Kränzlin (1984) vermelden als biotoop: 'op natte bodem in de strooisellaag met dood blad van gemengd loofbos in de bergen (1000 m)'. Verspreidingsatlas.nl geeft dan weer: 'kustduin, zand, droog, humusarm' maar zonder vermelding van bomen. Volgens Bernard Declercq is het vooral een mycorrhizasoot, wat hier wordt bevestigd.

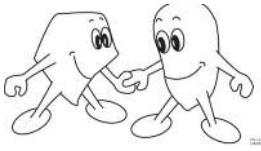
Onderzocht materiaal: zandige bodem bij berk, Zemst-Laar, Bos van Aa, gevonden door Wiske Teugels, 16-11-2021, D4.36.34, det. Georges Buelens, herb. BR5020189044577.

Literatuur en digitale bronnen

- Breitenbach J. & Kränzlin F. (1984). Champignons de Suisse. Tome 1 Les Ascomycetes nr. 99, p. 108.
- Declercq B. (2015). The Pezizomycetes (Ascomycota) in Western Europe. Key to the species, inedit.
- Declercq B. & Leysen R. (2017). Standaardlijst van Ascomycota van Vlaanderen en het Brussels Gewest. *Sterbeeckia Supplement 1*: 1-138.
- De Kesel A. & Buelens G. (2021). *Pisolithus arhizus* - Verfstuifzwam, nu ook in Bornem en in Zemst. *Sporen 14-4*: 19.
- Hansen L.†, Knudsen H. et al. (2000). Nordic Macromycetes. Vol. 1 Ascomycetes, p. 118.
- Læssøe T. & Petersen J.H. (2020). Fungi of Temperate Europe. Vol. 2, p. 1334.
- Van Vooren, N. (2014). Cahiers de la FMBDS nr. 4. Contribution à la connaissance des Pézizales (Ascomycota) de Rhône-Alpes. 2me partie, p. 94, 162.
- Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging: FUNBEL-database, Adm. E. Vandeven.
- <https://www.kvmv.be/index.php/paddenstoelen/soortenlijst> 20-11-2021.
- NDFF verspreidingsatlas.nl/paddenstoelen/20-11-2021.

Prettig gespoord

Red.: Lieve Deceuninck / Gut Tilkin

Hemitrichia leiocarpa (Cooke) G.W. Martin & Alexop. – Spiraalvormig netvatje

Gemeld en determinatie: Diane Thora, 9 december 2021.

Kenmerken: sporocarpen, gesteeld, 1,5-2,5 mm hoog, bolvormig tot cilindrisch, 0,3-0,5 mm diam., grijs. Steel 1-2,5 mm lang, cilindrisch, grijs, aan de basis gevuld met cysten van 20-23 µm diam. Peridium vlug verdwijnend, een fijn gerimpeld kommetje achterlatend (1/3 tot 1/2 van hoogte sporocarp). Capillitium een wijdmazig, elastisch netwerk van buizen (2-4 µm diam.) met losjes gewonden, uitstekende spiralen en stevig vastgehecht aan het kommetje. Sporen in massa lichtgrijs, in doorvallend licht gelig tot bijna kleurloos, versierd met onregelmatig verspreide wratjes, 7-9 µm diam. (fig. 1).

Onderzocht materiaal: loshangende schors van *Rosa canina*, Hasselt (tuin), IFBL D6.47.33, microdet. & herb. Diane Thora, DTM2021149.

Literatuur: Nannenga-Bremekamp, N.E. (1974). De Nederlandse Myxomyceten. KNNV Uitgeverij, Zeist. 506 pp.

Fig. 1. *Hemitrichia leiocarpa* - Spiraalvormig netvatje

Phylloscypha labessiana (Boud.) Van Vooren, T. Richter & M. Vega

Gemeld: William Slosse, 7 januari 2022.

Kenmerken:

Macroscopisch: ascocarp een apothecium, bekervormig, tot 36 mm diam., bruin met een violette tint (fig. 2), zittend, zonder melkachtig sap; excipulum geornamenteerd met donkere wratten (fig. 3). Op licht stikstofrijke zandig-humeuze bodem, niet op zwaar bemeste bodem.

Microscopisch: asci met 8, unilateraal liggende sporen; basis met haken; ascuswanden en top J+ (fig. 4); sporen gem.₁₃ (14,5)16,0(17,0) × (8,0)9,0(9,5) µm; Q = 2,0-1,7, Q_{gem} = 1,8; geornamenteerd met grove, geïsoleerde wratten,

Fig. 2. *Phylloscypha labessiana*: vruchtlichamen

Fig. 3. *Phylloscypha labessiana*: jong vruchtlichaam

aan de top wat groter en dan tot $1,6 \times 0,9 \mu\text{m}$, niet netvormig verbonden; polen niet verlengd (fig. 5); inhoud aan de polen met accumulatie BSG (bipolar spore granules); parafysen filiform en hyalien; top nauwelijks verbreed tot licht subcapitaaat verbreed; top soms bezet met hyaliene tot bruinachtige, amorfe kristalletjes.

Onderzocht materiaal:

28-tal exemplaren op naakte, zandig-humeuze tuinbodem, groeiend aan de basis van enkele pollen *Zantedeschia aethiopica* (Witte aronskelk) tussen rottend blad; Koksijde-dorp, C0.57.24, 07-01-2022, microdet. herb. William Slossse, WS/2022-01.

Opmerking:

De groep van de violet getinte 'Peziza's' binnen het parafyletische genus *Peziza* s.l. viel in 2021 uiteen in een elftal genera. Tot deze groep behoren o.a. de genera *Phylloscypha* en het sterk gelijkende *Pachyella*. Binnen deze groep onderscheidt *Phylloscypha* zich o.a. door de wrattige buitenwand van het apothecium en ascosporen met polaire granules.

Pachyella onderscheidt zich dan weer van *Phylloscypha* door sporen met 2 oliedruppels en de aanwezigheid van een uitwendige gelatineuze laag waarin uitgerekte hyfen vervat zitten die zo 'pseudoharen' vormen.

Dankwoord:

Bernard Declercq en Nicolas Van Vooren ondersteunden deze determinatie.

Geraadpleegde literatuur:

Spooner, B. (2001). The larger cup fungi in Britain – part 3. *Field Mycology Volume 2(2)*: 51-59.

Van Vooren, N. et al. (2021). Tour d'horizon des pézizes violettes (Pezizaceae) présentes en Europe. 1e partie: introduction, systématique et clé des genres. *Ascomycete.org 13(3)*: 102–106.

Van Vooren, N. et al. (2021). Tour d'horizon des pézizes violettes (Pezizaceae) présentes en Europe. 2e partie: le genre *Phylloscypha*. *Ascomycete.org. 13(3)*: 107–116.

<http://www.ascofrance.fr/forum?id=71388>

<https://www.facebook.com/groups/637802416321314>

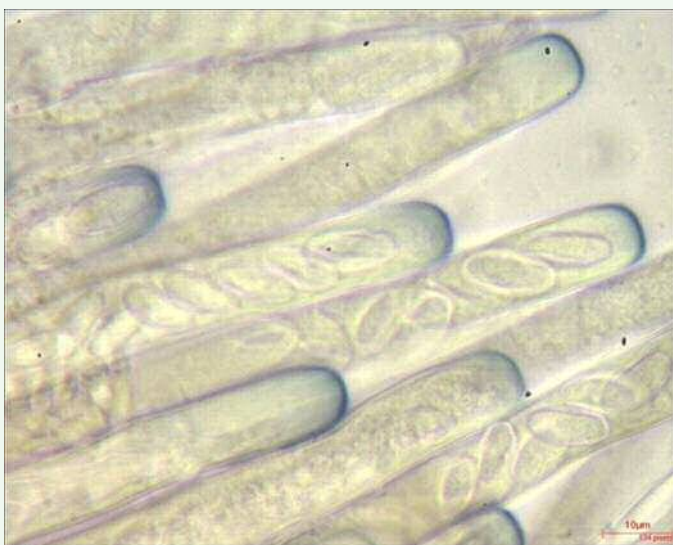

Fig. 4. *Phylloscypha labessiana*: asci in Melzers reagens

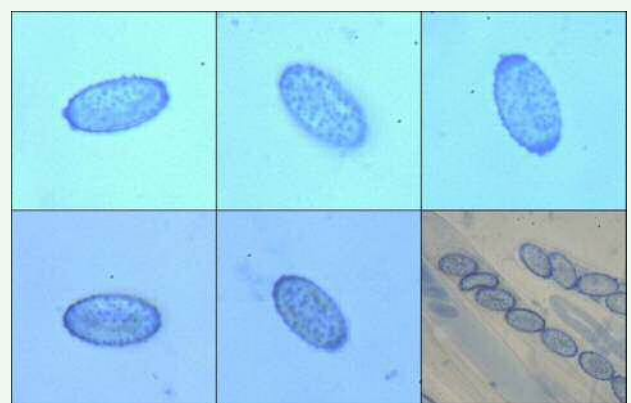

Fig. 5. *Phylloscypha labessiana*: sporen in katoenblauw in melkzuur

Nieuwtjes uit recente tijdschriften (15.1)

Wim en Roosmarijn Veraghtert-Steeman

wim.veraghtert@gmail.com - roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Field Mycology 22 (4)

Fungi portret nr. 88 van G. Kibby behandelt *Russula nitida* en *R. robertii*, twee mycorrhizasymbionten van berk. N. Aplin schrijft een artikel over *Stypella mirabilis*, een soort die na 24 jaar opnieuw werd gevonden en op basis van DNA-barcoding in het genus *Myxarium* is beland. J. Cazabonne wijdt een artikel aan het gebruik van de menselijke zintuigen bij identificatie van paddenstoelen. Een nieuwe checklist van de Britse Erisyphaceae werd opgemaakt door B. Ing. Een zeldzame boleet die werd gevonden in Hylands Park, *Imperator rhodopurpureus*, wordt behandeld door T. Boniface. Een witte meeldauw op *Cosmos*, *Entyloma cosmi*, is stof voor een artikel van C. D. Preston & F. Newbery.

G. Kibby bespreekt de meest dodelijke gordijnzwam die in Europa wordt gevonden, gekend onder de naam *Cortinarius speciosissimus*, *C. rubellus* en *C. orellanoides*. Maar wat is zijn echte naam?

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde 4/2021

M. Urbin maakt een uitgebreide beschrijving van *Amanita intermedia*. Een bericht over een vondst van *Fusicolla merismoides* is van de hand van B. & T. Schutter. De pagina's voor beginners gaan deze keer over Psathyrellaceae en Bolbitiaceae en werden ingevuld door J.-P. Monti & Y. Delamadeleine.

Bulletin de la Société Mycologique de France Tome 136

J. Maffert behandelt in het derde deel van de historische en nomenclaturale artikels de vraag: "Bestaat *Pluteus roseoalbus*?". Blijkbaar werd deze mythische soort tussen 1819 en 1922 vaak beschreven in de literatuur, maar het zou achteraf beschouwd om een *Entoloma* gaan. J. Melot wijdt een artikel van 10 pagina's aan de

autobiografie van Elias Fries. Vervolgens gaat Melot verder met de introductie van Elias Fries tot het genus *Cortinarius* in zijn Zweedse *Cortinarius*-monografie.

J. Maffert schrijft over de zwarte truffels in de literatuur van Linnaeus aan het einde van de 19^e eeuw, waarbij de taxonomie en nomenclatuur aan bod komen.

Coolia 65 (1)

P. Eenhuistra onderzocht gedurende 1 jaar de fungi in het verbrande natuurgebied Deurnese Peel en brengt hier uitgebreid verslag van uit, met beschrijving van 18 min of meer zeldzame soorten die kenmerkend zijn voor brandplekken. M. Gotink en H. Wassink waagden zich aan een onderzoek naar tomentelloïde fungi in 2020. Hierbij werden 120 collecties onderzocht, die in 25 soorten konden worden ondergebracht. 11 collecties konden niet op naam worden gebracht. I. Somhorst doet in naam van de karteringscommissie uit de doeken waarom het NMV-waarnemingenbestand op is gegaan in de NDFV/Verspreidingsatlas en wat dat voor consequenties heeft voor de waarnemers. B. van Tooren en C. Cool schreven een artikel over de gedenksteen van de veel te jong overleden mycologe Catharina Cool in Thijsse's Hof. Het verhaal over de oudste bekende naam voor een zwam, tondel, wordt gebracht door A. van der Putte. Tenslotte worden twee nieuwe en bijzondere soorten in de kijker gezet: *Ceratosebacina longispora* en *Splanchnonema ampullaceum*.

Inhoud

1	Editoriaal	<i>L. Deceuninck</i>
2	Excursiekalender	
3	Educatieve bijeenkomsten	
6	30 ^e Vlaamse Mycologendag	
7	Cartoon	<i>S. Persoons</i>
8	Boechout, een dorp om te ontmoeten (3)	<i>L. Deceuninck</i>
12	Verrassende vondsten kort toegelicht (14)	<i>Div. - red.: G. Tilkin</i>
12	<i>Byssocorticium atrovirens</i> - Groenblauw vliesje	<i>G. Tilkin</i>
14	<i>Diderma floriforme</i> - Tulpvormig kalkschaaltje	<i>D. Thora</i>
17	<i>Sowerbyella rhenana</i> - Gesteelde wortelbekerzwam	<i>G. Buelens</i>
20	Prettig gespoord	<i>Red.: L. Deceuninck /G. Tilkin</i>
22	Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	<i>R. Steeman / W. Veraghtert</i>

Colofon

SPOREN is een uitgave van de KVMV, de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging vzw.

Afdelingen: Antwerpse Mycologische Kring (AMK), Mycologische Werkgroep Limburg (Mycolim), Oost-Vlaamse Mycologische Werkgroep (OVMW) en Zelfstandige Werkgroep voor Amateurmycologen (ZWAM).

Voorzitter: Lieve Van Boeckel-Deceuninck

Alexander Franckstraat 235 - bus 3, 2530 Boechout - 03 455 01 27 - 0475 268 167 - lieve.deceuninck@skynet.be

Ondervoorzitter: Mieke Verbeken

Predikherenstraat 37, 8750 Wingene - 051 65 89 80 - mieke.verbeken@ugent.be

Penningmeester: Luc De Wilde

Hofstraat 21, 9140 Tielrode - luc.de.wilde2@telenet.be

Secretaris: Ronny Boeykens

Mersenhovenstraat 12, 3722 Wintershoven - 0477 395 457 - kvmv.secretaris@gmail.com

Ledenadministratie: Robert De Ceuster

Kloosterbergstraat 34, 3290 Diest - 013 33 57 96 - robert.de.ceuster@scarlet.be

Overige bestuurders:

André De Kesel, Haesaertsplaats 15, 2850 Boom - 0473 927 926 - andre.dekesel@plantentuinmeise.be

Georges Buelens, Grensstraat 56, 3271 Averbode - 0471 205 014 - georges.buelens@telenet.be

Gut Driesen-Tilkin, Kruisheideweg 32, 3520 Zonhoven - 011 72 59 24 - driesen.tilkin@gmail.com

Myriam de Haan, Leopoldstraat 20, bus 4.1, 2850 Boom - 03 888 75 14 - myriam.de.haan@skynet.be

Nathan Schoutteten, Hoogstraat 114, 9570 Lierde - 0495 11 38 16 - nathan.schoutteten@gmail.com

Roosmarijn Steeman, Bist 66, 2500 Lier - 0485 68 88 48 - roosmarijn.steeman@gmail.com

Ruben De Lange, Dorpsstraat 67, 9420 Erpe-Mere - 0479 718 464 - ruben_de_lange@hotmail.com

Wim Veraghtert, Bist 66, 2500 Lier - 0496 97 87 79 - wim.veraghtert@gmail.com

Internet: KVMV: www.kvmv.be

AMK, MYCOLYM, OVMW en ZWAM vindt u onder de rubriek "Afdelingen"

Verantwoordelijke bibliotheek:

Lucy de Nave, Jan Van Rijswijcklaan 277, 2020 Antwerpen - lucy.denave@gmail.com

Funbel

Secr.: Emile Vandeven, Kleinewinkellaan 53 bus 1, 1853 Strombeek-Bever, 02 267 74 18 - vandeven.emile@skynet.be

Lidmaatschap KVMV 2022: bedraagt 23 euro (inwonende gezinsleden zijn automatisch medelid), te storten op de rekening IBAN BE17 7370 1875 7621 (BIC-code KREDBEBB) van de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging, Universiteitsplein 1, 2610 Antwerpen. Voor leden buiten Europa bedraagt het lidmaatschap 30 euro. De eventuele bankkosten worden gedragen door de opdrachtgever. De nieuwsbrief *Sporen* (4 maal/jaar) en het blad *Sterbeecia* zijn begrepen in het lidgeld.

Sporen

Verantwoordelijke uitgever: Danny Minnebo, Kleine Molenstraat 19, 9290 Overmere

Redactieleden: Georges Buelens, Gut Tilkin, Lieve Deceuninck, Robert De Ceuster en Ruben De Lange

Eindredactie en lay-out: Danny Minnebo - 09 367 95 49 - minnebo.troch@telenet.be

Ieder lid kan publiceren in *Sporen*. **Teksten** voor volgend nummer moeten **vóór 1 mei 2022** gemaild worden naar het redactielid van zijn afdeling:

AMK	> Lieve Deceuninck	- lieve.deceuninck@skynet.be
MYCOLIM	> Gut Tilkin	- driesen.tilkin@gmail.com
OVMW	> Ruben De Lange	- ruben.delange@ugent.be
ZWAM	> Georges Buelens	- georges.buelens@telenet.be

Foto's of figuren in de tekst worden best nog eens afzonderlijk meegestuurd als beeldbestand (liefst *.jpg).

COPYRIGHT ©

Het copyright voor tekst en illustraties van de artikels berust bij de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging (KVMV). Auteurs behouden het recht om de eigen tekst en illustraties voor andere doeleinden te gebruiken. Het is niet toegestaan volledige of gedeelten van artikels of illustraties over te nemen zonder toestemming van de redactie.

ISSN 2030-367X